Kefalet Sözleşmesi ve Hak Düşürücü Süre

Gerçek kişilerin üzerinde ömür boyu kefalet yükü olması, kişilik haklarıyla bağdaşmayacağı için 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu(“**TBK**”)'nun 598'inci maddesinin 3'üncü fıkrasıyla kefalet sözleşmesi hak düşürücü süre ye ilişkin şu hüküm düzenlenmiştir:

"*Bir gerçek kişi tarafından verilmiş olan her türlü kefalet, buna ilişkin sözleşmenin kurulmasından başlayarak on yılın geçmesiyle kendiliğinden ortadan kalkar.”*

Bu hükme göre kefalet sözleşmelerinin adi veyahut müteselsil olması farketmeksizin her türlü kefalet, sözleşmenin kurulmasından itibaren 10 yıllık hak düşürücü sürenin dolması ile ortadan kalkacak ve böylelikle kefalet sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir.

Hak düşürücü sürenin kanunda belirtilen 10 yıl içinde kullanılmaması durumunda hakkın özü ve dava edilebilirliği yok olmaktadır. Hak düşürücü sürenin durması ve kesilmesi de söz konusu değildir.

HMK m.142; "*Ön inceleme duruşması tamamlandıktan sonra, hâkim tahkikata başlamadan önce, hak düşürücü süreler ile zamanaşımı hakkındaki itiraz ve def'ileri inceleyerek karara bağlar.*" hükmü gereği hak düşürücü süre hakim tarafından resen

dikkate alınmalıdır.

TBK 598/III hükmü, 808 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu(“**eBK**”)’nda düzenlenmemiş olup ilk kez 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda düzenlenmiştir.

TBK, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girdiğinden eBK döneminde düzenlenen kefalet sözleşmelerinde 10 yıllık hak düşürücü süreye ilişkin söz konusu hüküm uygulanabilecek midir?

TBK’nın Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun'un 1'inci maddesinde şu hükme yer verilmiştir:

"*Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önceki fiil ve işlemlere, bunların hukuken bağlayıcı olup olmadıklarına ve sonuçlarına, bu fiil ve işlemler hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişse, kural olarak o kanun hükümleri uygulanır. Ancak, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra bu fiil ve işlemlere ilişkin olarak gerçekleşecek temerrüt, sona erme ve tasfiye, Türk Borçlar Kanunu hükümlerine tabidir.*"

Bu hükme göre sona ermeye ilişkin olarak düzenlenen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri geçmişe etkilidir. TBK m.598/III hükmü de kefalet sözleşmelerinin, 10 yıllık hak düşürücü sürenin dolması kendiliğinden ortadan kalkacağını ihtiva ettiğinden sona ermeye ilişkin bir hükümdür. Böylelikle 818 sayılı eBK döneminde imzalanmış olsa dahi her türlü kefalet sözleşmesine TBK M.598/III hükmünün uygulanacağı izahtan varestedir.

Bir hususu eklemek gerekirse, TBK Uygulama Kanunu’nun 5. Maddesinin ikinci fıkrasında şu hüküm düzenlenmiştir:

“Türk Borçlar Kanunu ile hak düşürücü süre veya özel bir zamanaşımı süresi ilk defa öngörülmüş olup da başlangıç tarihi itibarıyla bu süre dolmuşsa, hak sahipleri Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıllık ek süreden yararlanırlar. Ancak, bu ek süre, Türk Borçlar Kanununda öngörülen süreden daha uzun olamaz.”

Bu hükme göre, örneğin 2001 yılında düzenlenmiş kefalet sözleşmesi için 10 yıllık hak düşürücü süre 2011 yılında dolacağından ve TBK 01.07.2012 yılında yürürlüğe

girdiğinden ötürü hak sahipleri TBK'nın yürürlülük tarihinden itibaren bir yıllık ek süreden yararlanabilecektir. Böylelikle kefalet sözleşmesi örnek üzerinden yorumlayacak olursa 01.07.2013 tarihinde kendiliğinden sona erecektir.

Şayet eBK döneminde düzenlenmiş fakat TBK'nın yürürlüğe girdiği tarihten 10 yıllık hak düşürücü süre işlemeye devam eden kefalet sözleşmeleri, 10 yıllık hak düşürücü sürenin dolmasıyla birlikte kendiliğinden sona erecektir. Örneğin 31.01.2008 tarihli kefalet sözleşmesi, 31.01.2018 tarihinde on yıllık hak düşürücü sürenin dolması nedeniyle sona erecektir. Yartgıtay'ın yerleşik içtihatları ve doktrin görüşü bu minvaldedir.

YARGITAY İÇTİHATLARI

1- İlgili Yargıtay kararında, kefalet sözleşmesinden kaynaklı alacağa ilişkin TBK m.598/III hükmünde düzenlenen hak düşürücü sürenin, eski Borçlar Kanunu döneminde tanzim edilen sözleşmelere de uygulanacağından 02.07.2003 tarihli kefalet sözleşmesine dayanarak 02.07.2013 tarihine kadar icra veyahut dava yolunu kullanılmadığından ve icra takibi on yıl geçtikten sonra 11.07.2013 tarihinde açıldığından 10 yıllık hak düşürücü süre dolmuş ve kefalet ortadan kalkmıştır:

...kefalet sözleşmesinin imzalandığı 02/07/2003 tarihi itibariyle 6098 sayılı Kanun yürürlükte değil ise de; 6101 sayılı Kanun'un 1.maddesi uyarınca, Türk Borçlar Kanun'un yürürlüğe girmesinden önceki fiil ve işlemlerin sona ermesinde Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı, 818 sayılı Borçlar Kanununda yer almayıp, 6098 sayılı Kanun'un 598/3 fıkrasında öngörülen, kefalet sözleşmesinden doğan alacağa ilişkin hak düşürücü süre, Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki sözleşmelere de uygulanacacağı, davalı tarafça imzalanan kefalet sözleşmesinin tarihinin 02/07/2003 olduğu, her ne kadar en son 20/12/2014 tarihinde kefalet limiti arttırılmış ise de; limit arttırımının yeni bir sözleşme yapılması anlamına gelmeyeceği, on yıllık hak düşürücü sürenin 02/07/2013 tarihini takip eden 03/07/2013 tarihinde dolduğu, dava konusu takip tarihinin ise 11/07/2013 olduğu, takip tarihinde 02/07/2003 tarihli kefalet sözleşmesi yönünden hak düşürücü süre dolduğundan kefaletin sona erdiği....taraflar arasındaki 02/07/2003 tarihli kefalet sözleşmesinin 6098 sayılı Kanun'un 598/3 fıkrası uyarınca on yıllık hak düşürücü süreye tabi olduğu, hak düşürücü sürenin 03/07/2013 tarihi itibariyle dolduğu, davacının hak düşürücü süre dolduktan sonra 11/07/2013 tarihinde takip giriştiği gerekçesiyle

davanın 6098 sayılı TBK'nun 598/3 fıkrası uyarınca on yıllık hak düşürücü sürenin dolması nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Karar, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Dosyadaki yazılara, mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, temlik alan davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, temlik alan davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA...(Yargıtay 11.HD. 2021/2084E., 2022/5121K. T.21.06.2022)

2- Diğer Yargıtay kararında 21.08.2009 tarihinde tanzim edilen kefalet sözleşmesine yönelik 21.08.2019 tarihinde dava açılması veyahut icra takibi başlatılması gerekirken 18.09.2019 tarihinde icra takibi başlatıldığı için 10 yıllık hak düşürücü süre dolmuştur:

...İlk derece mahkemesi, iddia, savunma, toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre, kefalet sözleşmesinin imzalandığı 21.08.2009 tarihi itibariyle 6098 sayılı Kanun yürürlükte değil ise de; 6101 sayılı Kanun'un 1.maddesi uyarınca, Türk Borçlar Kanun'un yürürlüğe girmesinden önceki fiil ve işlemlerin sona ermesinde Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacağı, 818 sayılı Borçlar Kanununda yer almayıp, 6098 sayılı Kanun'un 598/3. fıkrasında öngörülen, kefalet sözleşmesinden doğan alacağa ilişkin hak düşürücü süre, kanunun yürürlüğe girmesinden önceki sözleşmelere de uygulanacağı, on yıllık hak düşürücü sürenin yasanın açık hükmü karşısında kefalet sözleşmesinin yapıldığı 21.08.2009 tarihinde işlemeye başlayacağı ve 21.08.2019 tarihini takip eden 22.08.2019 tarihinde dolacağı, takip tarihinin 18.09.2019 olduğu, takip tarihinde 21.08.2009 tarihli kefalet sözleşmesi yönünden hak düşürücü süre dolduğundan kefaletinde sona erdiği, davacının bu kefalet sözleşmesine dayalı olarak davalıya başvuru hakkı takip tarihinde ortadan kalktığı gerekçesiyle davanın TBK nın 598/3 fıkrası uyarınca hak düşürücü sürenin dolmuş olması nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Kefalet sözleşmesi 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde yapılmış olsa da, 6101 sayılı 1. maddesine göre kefalet sözleşmesinin sona ermesine ilişkin TBK hükümleri uygulanacağı, Kefalet sözleşmesinin imzalandığı tarihte yürürlükte bulunan 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda kefaletin süresine ilişkin bir sınırlama hükmü

bulunmamakta ise de 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren TBK'nın 598/3. maddesinde gerçek kişiler tarafından verilen her türlü kefaletlerde 10 yıllık geçerlilik süresinin düzenlendiği, kefalet sözleşmesinin kurulmasından başlayarak on yıl geçmesi ile kefaletin kendiliğinden ortadan kalkacağı, kefalete konu borcun muacceliyeti maddede öngörülen hak düşürücü sürenin başlamasına etkili olmadığı, bu nedenle davacının istinaf istemlerinin yerinde görülmediği, hak düşürücü sürenin dolmuş olması nedeniyle mahkemece resen reddedildiğinden ve davaya konu takipte alacaklı davacının kötü niyetli olduğu davalı tarafça ispatlanamadığından kötü niyet tazminatı şartları oluşmadığından davalının tazminat talebinin reddi gerektiği, ancak ilk derece mahkemesince davanın reddine karar verilmiş olmasına rağmen davalının kötü niyet tazminatı talebi yönünden her hangi bir karar verilmediği, davalının kötü niyet tazminatı konusunda dairece karar verilebileceği gerekçesiyle davacının istinaf başvurusunun 6100 sayılı HMK'nın 353/1-b1 maddesi gereğince esastan reddine, davalının istinaf başvurusunun kabulü ile, İlk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, davanın TBK'nın 598/3. fıkrası uyarınca hak düşürücü sürenin dolmuş olması nedeniyle reddine, davalının kötü niyet talebinin koşulları oluşmadığından reddine karar verilmiştir.

Karar, davacı vekili ile davalı tarafından ayrı ayrı temyiz edilmiştir.

Yapılan yargılama ve saptanan somut uyuşmazlık bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesi'nce verilen kararda bir isabetsizlik olmadığının anlaşılmasına göre yapılan istinaf başvurusunun HMK'nın 353/b-1 maddesi uyarınca Bölge Adliye Mahkemesi'nce esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle, davacı vekili ile davalı tarafından ayrı ayrı temyiz isteminin reddi ile Bölge Adliye Mahkemesi'nce verilen kararın HMK'nın 370/1. maddesi uyarınca ONANMASINA, Kefalet Sözleşmesi Hak Düşürücü Süre (Yargıtay 11.HD. 2021/5621E., 2022/9487K. T.27.12.2022)

3- Bir diğer Yargıtay kararında ise, 04.09.2006 tarihli kefalet sözleşmesine yönelik dava 10 yıllık halk düşürücü süre dolduktan sonra 10.06.2019 tarihinde ikame edildiğinden kefalet ortadan kalkmıştır:

...öte yandan 6098 Sayılı TBK'nın 598/3 maddesiyle, gerçek kişiler tarafından verilen her türlü kefaletin buna ilişkin sözleşmenin imzalanmasından itibaren on yılın geçmesiyle kendiliğinden ortadan kalkacağının düzenlendiği, özel olarak düzenlenen bu sürenin kesilmesi veya durmasının da söz konusu olmadığı, somut olayda, davanın, kefil durumunda olan davalılara sözleşme tarihi olan 04/09/2006 tarihinden itibaren 10 yıllık süre içinde açılmadığı ve kefaletin böylece ortadan kalktığı, mahkemece, hususun gözetilmemesinin doğru olmadığı(Yargıtay 11.HD. 2021/2399E., 2022/6885K. T.11.10.2022)

4- Diğer Yargıtay kararında da, Kefalet sözleşmesi 31.01.2005 tarihinde imzalanmış olup icra takibi 27.04.2015 tarihinde başlatılmıştır. TBK m.598/3 hükmü gereği 01.02.2015 tarihinde on yıllık hak düşürücü süre dolduğundan takip tarihi itibari ile kefaletin ortadan kalktığına hükmedilmiştir. *Kefalet Sözleşmesi Hak Düşürücü Süre (Yargıtay 11.HD. 2020/5946E., 2022/2982K. T.12.04.2022)*

DOKTRİNDEKİ GÖRÜŞ

TBK m.598/III hükmündeki 10 yıllık hak düşürücü sürenin, yeni ve eski kanun dönemi fark etmeksizin kefalet sözleşmesinin imzalandığı tarihten itibaren başlayacağı doktrinde açıkça belirtilmektedir.

"*EBK döneminde kurulmuş olup, sona ermeye ilişkin 10 yıllık süreye tabi olacak kefalet sözleşmesinde bu süre, 01.07.2012 tarihinden önce henüz dolmamış ise, bir yıllık süreden yararlanılmaz. Bu ihtimalde sözleşmenin kurulma tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan 10 yıllık sürenin sonunda kefalet sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Bunun sonucunda örneğin 2010 yılında kurulmuş olan kefalet sözleşmesi, 2020 yılında on yıllık sürenin etkisi ile sona erecektir.*"(Cansu Kaya Kızılırmak, "Kefalet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Halleri" s.98; Serkan Ayan, Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, s.536-537; Seza Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku s. 328; Yürürlük s.10,11; Kartal s.55; Nil Karabağ Bulut, Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi s.118-119)